

Josep Maria Solé i Sabaté
Catedràtic d'Història Contemporània de la UAB
JosepMaria.Sole@uab.cat

Incerta Glòria, de Joan Sales

No m'és fàcil dir quin és el llibre que més m'ha influenciat. Entro a la universitat el 1968, coincidint amb una primera massificació estudiantil marcada per l'accés de joves de classe mitjana i, encara que menys, alguns fills de pagesos i d'obriers més o menys qualificats.

Tot això en ple sidral d'activisme estudiantil, amb un tens teatre de fons a causa de les accions d'ETA. Hi havia un antifranchisme polític notori, però amb una oposició social que si bé era la que duia la iniciativa política a Catalunya, tenia poca força a nivell estatal, a excepció del País Basc, Madrid i algun lloc més. Encara vivíem de l'enlluernament del «desarrollisme». La televisió, el 600 i moltes hores extra. On molts sectors provinents de l'emigració rural vers zones urbanes i industrials encara no havien començat a reivindicar les mínimes prestacions socials que poc després serien el gresol de la seva creixent oposició al règim.

Entre els que estàvem més polititzats a la universitat —que ni molt menys érem la majoria malgrat el que sovint s'afirma— hi havia un estímul continuat per part de tots els companys més inquiets i díscols. Semblava que ho havíem de llegir tot. Des del que ens arribava amb curioses edicions d'Amèrica Llatina fins al que podíem fer-nos portar de França. Els llibres de butxaca ens cremaven als dits i ens enrogien els ulls de tan delit de llegir.

S'ha de tenir en compte que ja s'havia superat l'etapa de postguerra amb professors inqualificables per la seva ignorància, per la seva barra, o per les dues coses alhora. Havien començat a aparèixer

nous professors sota l'influx, la docència i la recerca de Jaume Vicens Vives i Pierre Vilar o l'eco del treball de Ferran Soldevila. Les seves eren unes classes punyents i actives, amb més ànim de preparar-nos per a ser futurs historiadors que no, com ara és el més comú, llicenciats en història. Però les assignatures tocaven molt de biaix el segle XX, menys la República i molt rarament la Guerra Civil. Tampoc hi havia massa recerca sobre el període i la poca bibliografia existent era d'uns hispanistes que van fer una tasca impagable. Els primers que em vénen a la memòria són Heribert R. Southworth, Gabriel Jackson, Pierre Broué, Émilie Temine, Hugh Thomas o el mateix Vilar.

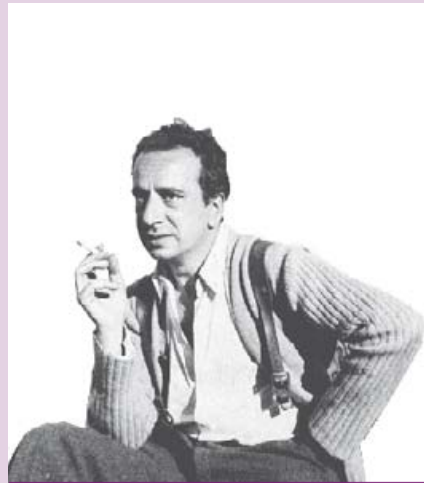
L'estudi de la guerra a Catalunya amb tota la seva complexitat, seducció i contradicció no la profunditzàvem. Encara no disposàvem d'una bibliografia prou sòlida i rigorosa i els que més preguntàvem fèiem treballs de tota mena, devoràvem la premsa de l'època a la Casa de l'Ardiaca i escoltàvem els testimonis del coronel Frederic Escofet, de Josep Peirats, de Manuel Cruells, de Pere Pagès «Víctor Alba» o de Diego Camacho «Abel Paz». Però tot això no era apreciat pels pocs professors que s'atreuen a explicar l'època de la contesa. Per ells, tot era el fruit lògic del predomini abassegador del PSUC en els medis universitaris més crítics. Allà on es partia de la raó històrica, del camí correcte, del que havia d'haver passat i no va ocórrer. Adoctrinaven, més que no ensenyaven, en el plantejament comunista i republicà. Tot el que s'apartava d'aquesta manera d'entendre la guerra era mirat amb una certa condescendència d'intel·lectual, amb un no amagat elitisme ideològic.

L'obra de Sales ens va induir a un grup de joves historiadors a sortir de falses veritats del nostre passat i començarem a veure que gairebé tot estava per conèixer

Per tot això, *Incerta Glòria* de Joan Sales, em va produir l'efecte d'una bomba. En aquesta obra, de la qual mai sabies quina seria la versió definitiva, apareixia de veritat la guerra que havia viscut el meu pare com a soldat de la Quinta del Biberó o la que m'explicava la mare quan molt tendra veia passar per l'estació de tren de Lleida els Aguiluchos de la FAI. Hi sentia el ressò, que m'embadalia, del Front d'Aragó o de la Batalla de l'Ebre que parlaven els pagesos, ahir soldats, tot voltant l'estufa del cafè del meu poble, Miralcamp. Hi trobava la guerra i la revolució, l'amor i l'odi, la creació i la destrucció. El front i la rereguarda. Els ideals i les misèries més abjectes. L'èpica i la tragèdia, el drama i el sainet. L'heroisme i la lleialtat, la traïció i la covardia. Un retrat sublim de la Catalunya en guerra en què es cremaren infinitat d'il·lusions i esperances. On es perfilava com s'aprofundia una fossa entre els mateixos catalans.

Amb l'obra de Sales un grup de joves historiadors vam començar a voler sortir de falses veritats establertes del nostre passat i començarem a veure que gairebé tot estava per conèixer, per investigar, per abastir un món que *Incerta Glòria* insinuava i en el fons, ens reptava a seguir. Aquest és el llibre del que com a historiador, a nivell personal i íntim, més en sóc deutor. ◀

Joan Sales

Si *Incerta Glòria* retrata la guerra, la vida de Joan Sales reflexa la generació que la va viure. Educat en un ambient catalanista, la fascinació inicial pel marxisme es va diluint per la creixent influència del PCE en el comunisme català. Coneix el front a la Columna Durruti, la Columna Macià-Companyes i com a comandant de l'Exèrcit Republicà; i la repressió amb les purgues estalinistes i l'exili de la derrota. Passà per París, Haití i Mèxic, on aprèn l'ofici d'editor —amb la revista *Quaderns de l'Exili* i la publicació de nombrosos clàssics catalans que conrea un cop torna a Barcelona el 1948. Ferran Soldevila, Mercè Rodoreda, Llorenç Vilallonga o Màrius Torres són alguns dels autors que publica mentre impulsa una carrera literària que culmina amb *Incerta Glòria*.

Incerta Glòria
(seguit de *El Vent de la Nit*)
Club Editor. Barcelona, 1999

«*The uncertain glory of an april day...* Tot devot de Shakespeare coneix aquestes paraules —i si jo hagués de resumir la meua novel·la en una sola ratlla, no ho faria pas d'altra manera». Així comença Joan Sales la «Confessió de l'autor» amb què inicia *Incerta Glòria*, una de les novel·les més lloades de la literatura catalana del segle XX. Guanyadora del Joanot Martorell (1955), el Ramon Llull (1968) i el Ciutat de Barcelona (1970), la versió definitiva no arriba fins el 1971, després de quatre edicions a través de les quals, de forma progressiva, Sales anava saltant la censura. I és que *Incerta Glòria* no és una obra banal. Ens parla de la Guerra des del punt de vista dels vençuts sense paliatius. Els que es van trobar entre la revolta i la revolució. Sense maniqueïsmes. Amb la complexitat i les contradiccions que de forma indissociable acompanyen tota aventura humana.